

Dálnoky Réka

Tévedések tárháza / Intenții rătăcite¹

interaktív szatíra

SZEREPLŐK

Az előadást román és magyar anyanyelvű színészek játsszák, szükség szerint egy színészre több szerepet is ki lehet osztani, így legkevesebb öt színésszel megoldható az előadás.

JOHANN – külföldi szociológus kutató, románul és magyarul is akcentussal beszél

R. V. – román versenyző

M. V. – magyar versenyző

R. K. – román sportkommentátor

M. K. – magyar sportkommentátor

ANCA – román pszichológus

PITYU – fanatikus magyar férfi

R. SZ. – román színész

M. SZ. – magyar színész

ȘERBAN – Johann román kutatósegéde

ILDIKÓ – Johann magyar kutatósegéde

HAJNIKA – Johann magyar kutatósegéde

CSABI – Johann magyar kutatósegéde

OLGUȚA MIHĂIEȘCU – román tanító néni

CSÁVÁSI ÜNIGE – magyar tanító néni

LACIKA, MARIKA, ISTVÁNKA – Ünige másodikos diákjai

H. SZ. – hivatalosnak tűnő személy

EXPERT – román irodalomszakértő

ÓCEÁN – spirituális guru

DL. SZEKERES – magyar politikus

DL. MUNTEANU – tapasztalatlan román politikus

DNA. CHIRTEȘ – román politikus

*

A nézőtér jobb oldalán levő összes helyet kétszer adják el, vagyis minden helyre két fizető nézőnek szól a hivatalos, nyomtatott jegye. A nézőtér bal oldalán levő helyek azonban üresek,

¹ A dráma a *Communitas Alapítvány Száz év a lépcsőházban* című 2018-as drámapályázatának nyertes műve.

oda nem szól egyetlen jegy sem. Ahogy a nézők sorban megérkeznek, és elfoglalják a helyüket, egyesek észreveszik, hogy a helyük már foglalt, a jegyükre hivatkoznak, hasonlítgatják őket, felháborodnak, a nyakukat meregetik, hogy észrevegyék az ültetőnőket, és segítséget kérjenek, ezek azonban csak a vállukat vonogatják. Az előadás akkor kezdődik el, amikor minden néző helyet foglalt, vagy azon a helyen, ahova a jegye szól, vagy a nézőtér másik oldalán.

*

Bokszeccsre vagy sportarénára emlékeztető fények, energetikus férfi hangja szól. Ahogy beszél, a kivetítőn megjelenik a két versenyző.

JOHANN Doamnelor și domnilor. Bine v-am găsit. În această seară vom vedea un meci extraordinar. În următoarele imagini concurentul român având 74 de kilograme, este absolvent de facultate și directorul propriei firme de consultanță. Concurentul maghiar are doar 74 de kilograme și este medic rezident la chirurgie ortopedică. Intră acum comentatorul român și cel maghiar. Fiecare concurent are câte o plapumă și o lenjerie de pat. Scopul concurenților este unul foarte simplu, trebuie să pună plapuma în lenjerie de pat în cel mai scurt timp posibil. Primul care termină, câștigă. Doamnelor și domnilor ne așteaptă o seară plină de suspans și emoții. Vă urez distracție plăcută. Să înceapă meciul!

A két versenyző nekiesik a huzatoknak.

R. K. Concurentul român se lansează în acțiune. Dintr-o mișcare tactică își pregătește husa ca să introducă plapuma.

M. K. A magyar versenyző a huzattal kezd, úgy tűnik, hogy a kifordítom-befordítom bevált módszerével próbálkozik. Ha sikerül precízen véghez vinni a kifordítást, értékes másodperceket nyerhet. Agglegény létere több száz sikeres paplanfelhúzást tudhat a háta mögött.

R. K. Românul și-a ales cele două colțuri de plapumă cu care va intra în husă. La 27 de ani cu o soție și trei copii se pare că nu are prea multă precizie în alinierea colțurilor.

M. K. A magyar játékos sikeresen kifordította a huzatot. A következő lépésen áll vagy bukik minden. Egész testével kell hogy bevesse magát a huzatba, reméljük, sikerül azonosítania a paplan és a paplanhuzat keskenyebbik szélét. Már csak egy virtuóz mozdulat hiányzik, és győztünk.

R. K. Românul a început agitarea agresivă a plapumei. Dar vai, ce se întâmplă? Se pare că va încerca să alinieze ultimele două colțuri manual. Ce surpriză! O schimbare completă de strategie, doamnelor și domnilor. Extraordinar!

M. K. A magyar játékos megkísérlí a paplanhuzat visszafordítását. Itt az igazság pillanata. Gyere, Ernőke. Gyere, kicsi srác. Nem hiszem, hogy elveszítheti. Mióta várjuk ezt a pillanatot mi, magyarok. De o sută de ani așteptăm asta. Și... nem. Ezt nem hiszem el. A keskeny felét a szélessel párosította, mindennek vége, minden elveszett.

R. K. Românul administrează o agitare finală. Excelent. Plapuma intră la loc! Doamnelor și domnilor, românul câștigă. Incredibil. O victorie istorică!

M. K. Hölgyeim és uraim, sajnos tagadhatatlan, a román játékosnak sikerült... és ezzel... úgy tűnik, hogy... elnézést, bocsánat. Talán nem is annyira meglepő, hogy a román játékos román pályán román paplanhuzattal... hát azt kell hogy mondjam, akár tetszik, akár nem: nyert.

Johann be.

JOHANN Kiváló, remek! Nagy tapsot a versenyzőknek. Jó estét hölgyeim és uraim. A nevem Johann Schuhmacher, svájci szociológus kutató vagyok, Svájcból ugyebár. 2010 óta vezetek egy harminc főből álló kutatócsoportot itt, Romániában. A kutatás célja kideríteni, hogy mi az oka a különböző kultúrák és nemzetek inkompatibilitásának. A kutatás többek között ehhez hasonló kísérleteket foglal magában. Ennek a célja például az, hogy megállapítsuk, van-e jelentős különbség román és magyar emberek között gyorsaság, ügyesség és leleményesség szempontjából. Ezt a kísérletet kipróbáltuk több ezer emberrel az ország különböző megyéiben, de az eredmények alapján kijelenthető, hogy nincs szignifikáns különbség a román és magyar emberek között mind a fizikum, mind az intelligencia terén. A románok 49.8%-ban nyertek, míg a magyarok 50.2%-ban.

M. K. Ha!

JOHANN Rendben, a maga megyéjében a magyarok csak 10%-ban nyertek. Szóval ne mondja nekem, hogy ha!

A két sportkommentátor ki.

A kutatás következő fázisában teszteltük a román és magyar emberek kollaborációs kapacitását. A két versenyzőnk együtt, közös munkával kellett felhúznia egy paplanhuzatot. Ösztönzéseként pénztalimat ígértünk. A kutatás szerint a román–magyar kollaboráció hatékonyabbnak bizonyult, mint az egyéni munka az esetek 98%-ban. Sajnálatos módon az esetek 2%-ában a konfliktus elkerülhetetlen volt, és a kísérleti alanyok megfojtották egymást... többnyire a paplanhuzattal. Az ilyen járulékos veszteségek azonban elkerülhetetlenek a tudományos kutatások során. A következő fázisban olyan tanárokkal konzultáltunk, akik vegyes iskolákban tanítanak. Amint kiderült, ezekben az iskolákban a román és magyar gyerekek többsége nem barátkozik egymással, ugyan egy iskolában, de két külön buborékban élnek. Csávási Ünige, az 1–4. osztály tanító nénije tapasztalata szerint a román és magyar gyerekek olyan előítéleteket hoznak otthonról, amelyek lehetetlenné teszik, hogy más anyanyelvű társaikhoz nyitottan, barátsággal forduljanak. Ennek a problémának az orvoslására egy interaktív módszert dolgozott ki, amit most demonstrálni is fog nekünk a saját diákjaival. Csávási Ünige tanító nénit kérném a színpadra.

Ünige és néhány diákja be, a gyerekek félkörben leülnek a nézőknek háttal, és várják a tanító néni kérdéseit.

ÜNIGE Üljetek le szépen! Minden szem rajtam van? Fókusz! Akkor kezdhetünk. Emlékeztek miről beszéltünk a múlt órán?

GYEREKEK Az előítéletekről.

ÜNIGE Igen, ügyes. Néha ránézünk egy emberre, és azt gondoljuk, ez biztos magyar, vagy ez biztos román, ítélkezünk a külsőjük alapján. Gyerekek, jó dolog a külső alapján ítélkezni?

GYEREKEK Nem.

ÜNIGE Ügyes. Gyerünk akkor gyorsan nézzünk jobbra, nézzünk balra, a kedves nézőket is kérném. Nézzük meg a mellettünk ülő embereket. Vajon ők magyarok vagy románok?

A gyerekek szétnéznek, tüzetesen megnéznek néhány nézőt is, Ünige a nézőket is biztatja erre.

Nagyon jó, köszönöm. Akkor most nézzük meg néhány fényképet előítéletek nélkül, rendben?

A kivetítőn megjelenik egy szimpatikus, jóképű, jól öltözött férfi képe.

Az első képen egy jóképű bácsit láthatunk, aki színházban dolgozik, ami azt jelenti, hogy nagyon okos és művelt. Szerintetek román vagy magyar? A közönséget meg se kérdem, önöknek bizonyára nyilvánvaló a válasz. Tehát?

LACIKA Szerintem a bácsi magyar.

ÜNIGE Lacika, jól gondold meg a válaszodat.

Lacika legyőzötten ismétli a bemagolt szöveget.

LACIKA „Lehet magyar is, és román is. A képen nincs semmi, ami elárulná a nemzetiségét.”

ÜNIGE Ügyes, nagyon ügyes. Lássuk a következő képet.

A kivetítőn megjelenik egy koszos körmű, borostás kétkezi munkás, aki foghijasan és kissé félelmetesen mosolyog.

Ez a bácsi kétkezi munkás, kapálással és alkalmi munkákkal keresi a pénzét. Szerintetek magyar vagy román?

LACIKA „Lehet magyar is és román is. A képen nincs semmi, ami elárulná a nemzetiségét.”

ÜNIGE Nagyon ügyesek vagytok. Na, de mit szóltok ehhez a képhez? Jaj nem, ez túl nehéz. Vegyük inkább a következőt.

A kijelzőn megjelenik egy mosolygós, ősz bácsi nagy bajusszal, a karjában színes korondi korsók.

Ez a kép Korondon készült, Hargita megyében, és a bácsi kezében korondi kézműves agyagkorsók vannak. A bácsi ennek szemmel láthatóan örül. Ki lesz olyan ügyes, hogy megmondja, mi a bácsi nemzetisége?

LACIKA Szerintem ez a bácsi román.

ÜNIGE Na de... mégis miből gondolod?... Korond Hargita megyében van, ott voltunk osztálykiránduláson.

LACIKA Tudom, de szerintem ez egy román bácsi, aki kirabolt egy magyar bácsit.

ÜNIGE Nem, Lacika.

LACIKA Hogyhogy nem? Tessék megnézni, hogy örül. Megy eladni őket az orosz piacon.

ÜNIGE Lacika, ha nem viselkedsz, átteszlek a román osztályba! Jól van, vegyük a következő képet. Nem tudom, mi lelte őket, többnyire annyira ügyesek.

A kivetítőn egy nő látható széles mosollyal az arcán, kezében nagy méretű román zászló.

Igen, na, ehhez mit szóltok? Ez a néni román vagy magyar?

LACIKA Tudom, ez a néni biztos magyar!

ÜNIGE Lacika, légy szíves hagyjál más gyerekeket is érvényesülni.

LACIKA Na jó, csak mondom, hogy ez biztos magyar.

ÜNIGE De mégis miért Lacika? Nézd, milyen szép nagy román zászló van a vállán.

LACIKA Igen, biztos most szedte le valami épületről, és alig várja, hogy felgyújtsa. Apukám is folyton erről beszél.

ÜNIGE Köszönöm, Lacika, ennyi elég volt. Ebbe... jól van... most ne menjünk bele... inkább... mit is... jaj igen, elnézést. Hát, szóval a módszerek időre van szüksége amíg kifejti a hatását, de

nagy vonalakban így néz ki. Az osztályban sokkal jobban szokott menni. És gyakorlásként fel szoktam adni házi feladatot.

LACIKA Micsoda?

ÜNIGE Mondom, házi feladat. Írod, Lacika? Írjátok le a füzetbe. Írj fogalmazást arról... Megvan? Írj fogalmazást arról, hogy hogyan lehet megoldani a kisebbségek, hosszú b, tehát a kisebbségek kulturális és szociopolitikai integrálódását a 21. század Európájában. Jó? Kicsi füzetben fél oldal, holnapra. És rendes fogalmazásokat akarok látni, rendben? Lacika, nehogy nekem megint behozd az Örömdát CD-n, hogy ez a te megoldásod.

JOHANN Köszönjük, Ünige, köszönjük gyerekek, nagyon ügyesek voltatok. Azokat a fogalmazásokat majd elkérem...

ÜNIGE Persze, persze.

Ünige és a gyerekek ki.

JOHANN Amint látják, a kutatás igazolta, hogy még az egészen kicsi gyerekek is tele vannak előítéletekkel. Például. Din curiozitate, câți dintre voi stați pe locul care este scris pe biletul vostru de intrate? Ridicați mâinile, vă rog. M-hm. Și spuneți-mi, câți dintre voi v-ați stresat, să spunem că v-ați enervat puțin din cauza organizării proaste a locurilor? Mâinile sus, vă rog. Da? Și câți dintre voi ați fost mutați din locul pe care v-ați așezat deja? Să vedem. Cam... da. Dar spuneți-mi asta, și asta-i întrebarea importantă: câți dintre voi ați crezut că locurile reprezintă Ardealul? M-hm. Interesant, nu-i așa? A kutatásunk során nyilvánvalóvá vált, hogy a percepció lehet a kulcsa a problémának, az, ahogyan az emberek látják és felfogják a dolgokat. És ezért felkértünk egy szakember pszichológust, hogy analizálja az emberek látásmódját. A következő demonstrációra kérem szépen a színpadra Anca Bucur szakember pszichológust és a kísérleti alanyt.

Bejön Anca és Pityu.

Hogy hívják a kísérleti alanyt?

PITYU Ez mit mond?

ANCA El este Pityu.

PITYU Attila.

ANCA Nu, Pityu. Nu folosim numele reale din respect pentru confidențialitatea persoanelor care participă la cercetare.

JOHANN Ah, am înțeles. Atunci, demonstrația, vă rog.

ANCA Foarte bine, mulțumim. Pityu, ceea ce îți cer astăzi va fi foarte ușor. Pur și simplu te uiți la imaginile proiectate pe ecran și îmi spui primul lucru care îți vine în minte. Este destul de clar?

PITYU Când primesc 50 lei?

ANCA Îți primești după experiment. Ai înțeles ce trebuie să faci?

PITYU Da. Imagine, ecran, spun. 50 lei.

ANCA Foarte bine, atunci, te rog, să te uiți la prima imagine. Ce vezi aici?

A kijelzőn megjelenik egy Rorschach-féle kép, melynek mindegyike egy változatos tintapaca, ami nonfiguratív motívumokat rajzol ki. Az első kép még enyhén hasonlíthat ahhoz, amit Pityu mond. Pityu minden alkalommal eleget gondolkozik ahhoz, hogy a nézőnek is legyen ideje véleményt formálni.

PITYU Eu vedeți un...

ANCA Foarte bine, Pityu, da.

PITYU E doi români care bate pe un maghiar.

ANCA Mulțumesc pentru răspunsul tău. Ești sigur că aceasta este ceea ce vezi în imagine?

PITYU Păi da. Uitați, acolo e sânge. Sânge maghiar. Pentru că românii.

ANCA Da, mulțumesc, am înțeles. Ok, următorarea, vă rog. Ce vezi pe imaginea de pe ecran?

PITYU E greu.

ANCA Da.

PITYU Știu, sunt doi români care.

ANCA O doamne.

PITYU Ce?

ANCA Nimic, continuă, te rog.

PITYU Doi români care fură banii de la un maghiar. E foarte clar.

ANCA Uite-te aici.

A mappájából elővesz egy A5-ös Rorschach-képet, és mutatja Pityunak.

Aceste imagini sunt făcute cu niște picături de cerneală pe o hârtie care se îndoiește așa și se creează imaginea pe care o vezi. Ai înțeles? Imaginile nu sunt figurative, ceea ce vezi în ele vine din subconștientul tău, și nu din imagini. Da? Încearcă să îți asta în minte pentru următoarea imagine, ok?

PITYU Da.

ANCA Foarte bine, concentrează-te. Următoarea vă rog.

A kivetítőn megjelenik egy újabb kép, Pityu hosszasan gondolkozik.

Acum vezi ceva diferit, nu-i așa?

PITYU Da, cred că da.

A pszichológus reménykedő pillantást vet Johannra.

ANCA Foarte bine, spune-mi, ce vezi?

PITYU Creierul unui român cu care cineva a făcut așa între o hârtie.

ANCA Dar Pityule, mă. Imaginile sunt atât de mici, uite, ca și aceasta.

PITYU Da, de asta am spus creier român.

ANCA Nézzen ide Pityu. Próbálja egy kicsit félretenni az előítéletét. Mondjon egy románt, aki szimpatikus magának.

PITYU Maga magyar?

ANCA Nem, hogy lennék magyar?

PITYU Akkor magyarok a szülei?

ANCA Nem.

PITYU A férje?

ANCA Nem, Pityu, csak megtanultam egy kicsit.

PITYU Na aztán!

ANCA Domnule Johann, atât, eu renunț.

Kisiet a színpadról.

PITYU Alo, alo, și 50 lei când primesc?

Pityu is kisiet Anca után.

JOHANN Igen, hát... igen. Amikor rájöttünk, hogy a felfogás milyen fontos szerepet játszik ebben a problémában, színészekhez fordultunk. A következő jelenet egy román és magyar színész közös, harmonikus kollaborációjának a gyümölcse, amelyben a román színész szövegét a magyar írta, míg a magyar színész szövegét a román, mintegy szimbolizálva a kultúrák közötti harmonikus alkotó szellemet. Haideji, vá roq.

Bejön két trendi fiatal színész, kezükben szövegkönyv.

R. SZ. Bună seară, dragi spectatori.

M. SZ. Bună. Serus.

R. SZ. Ciao, îmi pare bine.

M. SZ. Și mie.

R. SZ. Cum ați auzit deja, trebuia să scriem un monolog, unul pentru celălalt. Sincer să fiu, eu n-am scris niciodată, dar mă rog, am încercat să creez un caracter maghiar credibil.

JOHANN Da, da, excellent.

M. SZ. Și eu la fel, m-am documentat puțin, m-am inspirat din români pe care îi cunosc și așa am scris monologul. Îmi dai textul atunci?

R. SZ. Da, da, poftim.

M. SZ. Mulțumesc. Iată-l pe al tău.

R. SZ. Ah, e lung.

M. SZ. Da, am fost foarte inspirat.

R. SZ. Super.

M. SZ. Cine să înceapă atunci?

R. SZ. Dacă vrei...

M. SZ. Nu, nu, te rog. După tine.

R. SZ. Ok, bine. Didascalia spune „*Bărbat român tânăr de aproximativ 30 de ani, îmbrăcat în haine moderne, mănâncă semințe de floarea soarelui și scuipe coaja pe jos.*”

Meglepetten néz a másikra.

M. SZ. Da, păi... da.

R. SZ. Ok. „Du-te-n pizda mătii de futu-ți-aș în cur să-mi sug pula.” Wow, un început... puternic.

M. SZ. Păi da.

R. SZ. Ok. Didascalia spune „*Se scarpină la coaie, își trage flegma și o scuipe pe jos.*”

M. SZ. Dar fă-o.

A román színész kellenül csinálja.

R. SZ. „Bă loane, dă muzica mai tare!” Și didascalia „Începe să cântă țurulai.” Stai mă, tu ai scris monolog sau roman? Dă-o dracului, sunt mai multe didascalii decât text.

M. SZ. Păi acțiunile sunt importante pentru depictarea de caracter.

R. SZ. Depictarea pizdei mătii.

JOHANN Na bine, bine, bine. O mică neînțelegere. Colegul vostru nu se pricepe la scriere dramatică. El este actor. Mai bine citește tu atunci, arată-ne arta actorului.

M. SZ. Ok, nici o problemă. Eu pot să lucrez cu orice text ce primesc. Noi așa am învățat la școala de actorie.

JOHANN Bine, atunci citește.

M.SZ. „Cu accent secui puternic.”

R. SZ. Secuiesc mă. Și nu trebuie să citești ceea ce scrie în paranteză. Nu-l citești, îl faci. Se pare că asta ți-a scăpat la școala de actorie.

M. SZ. Bine, ok. „Éljen Románia. Éljenek a románok. Éljen a centenárium.” Na vezi asta e o depictare de caracter fascinantă. Să știi că mă regăsesc cu adevărat în ea.

R. SZ. Și tu crezi că textul tău e mai corect? Când o să încep să cânt „tulai, tulai”?

M. SZ. Nici nu înțeleg cum ai reușit să traduci textul ăsta în limba maghiară. Cu *google translate* *offensiv* sau ce?

R. SZ. Și tu cum ai reușit să scrii propoziții întregi în limba română? Te-a ajutat profesoara care te-a picat la bac?

M. SZ. De unde ai scos-o că am picat la bac?

R. SZ. Cunosc județul de unde ai venit.

M. SZ. Și părinții tăi de unde au venit? Cine le-a adus aici? Ceaușescu, nu-i așa?

R. SZ. Să mor eu de nu.

JOHANN Stop!

Mindkét színész megmerevedik, ökölbe szorított kezük a levegőben marad.

Mielőtt megtekintenénk a jelenet végét, arra kérem önöket, hogy tegyék fel a rózsaszín szemüvegüket. Igen, azt, amit a bejáratnál kaptak. Să vă puneți ochelarii roz vă rog. Fel szépen az orrukra, mint egy rendes szemüveget. Igen. És most lássuk a jelenet végét.

A világitás giccses rózsaszínbe vált át, és a két színész útésre lendülő ökle simogatássá alakul. Mindkettő szappanoperás örömmel beszél.

R. SZ. Dă-mi voie să-ți fac cinste cu o cafea.

M. SZ. Bine, dar atunci ești invitatul meu la prânz.

R. SZ. Știi ce, hai să facem o piesă de teatru despre conviețuirea armonioasă a românilor și a maghiarilor. Aș vrea să ofer un exemplu pozitiv celorlalți.

M. SZ. Ce idee bună, dar să mai invităm și alți români, mi se pare că niciodată nu puteți să fiți destui.

R. SZ. Și dacă ne adunăm foarte mulți putem să ne ducem la protest pentru returnarea bunurilor confiscate de la biserica reformată. Și catolică.

M. SZ. Bine, dar după aceea să montăm steagul României pe fiecare stâlp pe care îl găsim.

R. SZ. Și al secuilor.

M. SZ. Ești un actor bun!

R. SZ. Și tu.

A két színész összeölelkezve kiszökdécsel a színpadról.

JOHANN Impresionant, nu-i așa? Dacă tot nu sunteți convinși, vă rog, să vă uitați la această imagine Rorschach, tot cu ochelarii și să-mi spuneți ce vedeți? Domnule, aici ce vedeți? Nimic? Poate aveți nevoie și de ochelari adevărați atunci. Doamna? Dumneavoastră, da, ce vedeți?

Hasonló stílusban megkérdez néhány nézőt, esetleg több képpel is próbálkozik. Ha a néző valami ártatlant mond (például többnyire denevért, pillangót látnak az emberek), akkor lelkesen gratulál nekik, és dicséri a szemüveg kiváló működését. Ha a néző valami furcsát mond,

vagy esetleg sértő dologgal próbál viccelni, Johann kijelenti, hogy az ő szemüvege biztos hibás, mivel az még csak a tesztelési fázisban van, és azonnal ki kell cseréltetni.

Köszönöm. Bármikor használhatják a szemüveget, veszély esetén vagy a hétköznapiakban. Én például a híreket szoktam ezzel nézni, hát mondhatom, remekül működik. Minden ,nap felavatnak egy új autópályát. Na bine, scoateți ochelarii vă rog. Numai cu moderație. Na, de sajnós nem mindenki engedheti meg magának a legmodernebb technológiát, például a gyerekek vagy újszülött csecsemők. Ezért Olguța Mihăiescu 1–4 osztályos tanár néni egy organikusabb módszert dolgozott ki, amivel a szünetekben a román és magyar gyerekeket arra biztatja, hogy együtt is játszanak. A módszereket Olguța most demonstrálni fogja önöknek. Olguța?

OLGUȚA Mulțumesc, mulțumesc. Da, ok. Să începem. Bine, bine, bineșor – ochisorii la mine. Da? Toată lumea? Ok. Domnul, vă rog? Da dumneavoastră, da. Vă rog să nu vă agitați atât de mult pentru că îi deranjați pe ceilalți spectatori. Vă promit, veți putea face pipi mai târziu. Da, deci, perfect, mulțumesc... Metoda mea este una foarte simplă. Eu îi învăț pe copii români niște cuvinte în limba maghiară și pe copii maghiari niște cuvinte în limba română. Și asta-i exact ceea ce vom face și noi astăzi. Sunteți de acord? Nu aud, sunteți de acord? Treziți-vă drăguților, nu sunteți la servici. Dacă participați frumos, am un cadou pentru voi.

Egy köteg cetlit ad a sorvégi nézők kezébe, és buzdítja őket, hogy adják tovább. A cetlin csak a három magyar kifejezés található és a román fordításuk.

Am și adus niște bilețele cu cuvintele noi ca să vă fie mai ușor pentru că am auzit că voi deja sunteți mari, și puteți să citiți, nu-i adevărat? Nu aud, e adevărat? Bine. Ce o să ne mai distrăm! Dacă reușiți să rețineți aceste trei cuvinte o să fiți atât de tari. Vă spun sincer, odată un copil român a zis mulțumesc unui copil maghiar în limba maghiară și copilul maghiar a început să plângă, atât era de mișcat. Mă rog, după asta copilul român s-a dus acasă și le-a spus părinților că a găsit o metodă faină să-i facă pe maghiari să plângă, dar nu asta e important. Metoda funcționează. Deci azi o să vă învăț câte un cuvânt sau o propoziție pe care-l puteți folosi când vă întâlniți cu un copil, adică persoană din etnia opusă, mă scuzați, conlocuitoare. Înțelegeți. Bine. Prima dată să învățăm cuvinte în limba maghiară. Toată lumea, repetați după mine: köszönöm. Aceasta înseamnă mulțumesc în limba maghiară. Ok? Mulțumesc. Köszönöm. Toată lumea, un, doi, trei: köszönöm. Încă o dată: köszönöm. Perfect, foarte bine. Și acum. Bună ziua. În limba maghiară se spune: jó napot. Repet: jó napot. Și acum toți împreună: jó napot, jó napot, jó napot. Foarte bine. Ultimul înseamnă la revedere, și, atenție, este mult mai simplu în limba maghiară, se spune: viszlát. Da? Cu mult mai scurt. Poate ar trebui să-l folosim și noi în limba română. Glumesc doar. Ok, toți împreună. Viszlát, viszlát, viszlát. Foarte bine, felicitări, ați învățat trei cuvinte în limba maghiară. Și acum copiii, adică spectatori maghiari, câteva expresii pentru voi, nu cumva să vă simțiți discriminați. Prima dată să fie: nici o problemă. Repetați după mine, cu toții împreună: nici o problemă. Da? Nu aud. Nici o problemă. Foarte bine. Și acum, ceva mai avansat: te iubesc. Repetați vă rog: te iubesc, te iubesc. Bine. Și ultima, fiți atenți că e puțin mai lungă: Ce biserică frumoasă ați construit. Nu? Prea mult? Ok, pași mici.

JOHANN Mulțumim Olguța, mulțumim pentru demonstrație.

Olguța nyalókákat kezd kiosztani a nézők között, Johann illedelmesen tereli kifele.

OLGUȚA Cu plăcere. La revedere. Viszlát.

JOHANN Ok, ok, mulțumim pentru demonstrație. Mulțumim. Puteți să... Da. La revedere.

OLGUȚA Viszlát.

JOHANN Da, da, viszlát și vouă. Olguța módszerei alapján újabb kísérleteket dolgoztunk ki. Mivel a nyelvi különbségek nyilvánvaló konfliktusokhoz vezethetnek, tesztelni akartuk, hogy az emberek mennyire elfogadóak más anyanyelvű társaik hibáival szemben. Hajnika, kutatósegéddek, jöjjenek ide, kérem.

Hajnika és a kutatósegéddek be.

Ide, Hajnika, köszönöm. Și voi să stați aici în jurul ei, așa. În următoarele momente vom testa dacă Hajnika este capabilă să tolereze când oamenii pronunță numele ei incorect. Eu bineînțeles pronunț numele lui Hajnika absolut corect, dar eu am un talent extraordinar pentru limbi. Din păcate acesta nu e valabil pentru toți. Nagyon egyszerű lesz, Hajnika, itt kell állni, a többiek kimondják a nevét és ha nem helyesen ejtik ki, nem szabad fintorogni a szájával, nem szabad felháborodni, de elsősorban nem szabad orra vágni a másikat.

A kivetítőn megjelenik Hajnika keresztnéve.

Ați înțeles? Să începem atunci. Vă rog să pronunțați numele de pe ecran.

A többiek sorra megpróbálják kiejteni Hajnika nevét, elhangzik többek között Háiniká, Házsniká és más variációk. Csabi bedob egy erőltetett Hájínikká-t, mire Hajnika megpróbál behúzni neki egyet.

Hajnika, Hajnika, mit beszéltünk, nem orra vágni. Tolerancia!

HAJNIKA Kapd be, Csabi.

CSABI Hé, én csak hozzájárultam a kísérlethez.

JOHANN Rendben, rendben. Inkább próbáljuk meg a kísérletet valaki mással. Van valaki a közönségben, aki hajlandó? Valaki magyar? Akárki lehet. Nem kell csinálni semmit, csak állni és nem orra vágni. A hölgy akar/szeretne? Vagy ön uram? Ön?

Addig kérdezi és bizonygatja, hogy nagyon könnyű, amíg valaki jelentkezik.

Fantasztikus, erre tessék. Hogy hívják? Oké. Kérem álljon itt. Mi a neve még egyszer? Írjuk fel a kijelzőre.

A kivetítőn megjelenik a néző neve.

Rendben, készen áll? Oké, akkor kezdhetünk.

A kutatók sorra felolvassák a néző nevét egyre fergetegesebb kiejtési hibákkal. Néhány után Johann leállítja őket.

Gratulálok, nagy tapsot a hölgynek/úrnak. Tolerancia, látja Hajnika? Köszönöm. Și acum să testăm toleranța românilor. Șerban, vă rog să stați aici la acest semn.

ȘERBAN Ok dar să nu reușești să pronunți Șerban, chiar trebuie să fi un idiot.

JOHANN Șerban la dumneavoastră testarea va fi puțin diferită. Vom testa abilitatea dumneavoastră de a tolera greșeli gramaticale făcute de maghiari. Să nu vă fie teamă, experimentul nu este periculos, dar totuși aș dori să vă cer să semnați acest document, în care declarați că sunteți

de acord cu acest experiment, și renunțați la dreptul de a ne da în judecată în cazul în care expunerea voastră la aceste greșeli gramaticale vă va dăuna grav sănătății fizic sau psihic.

ȘERBAN Wow, ok. Dar sunteți sigur că nu-i periculos?

JOHANN Absolut. La fel ca și data trecută, încercați să nu bateți persoana care face greșeala, și în plus, nu aveți voie să râdeți, să comentați sau să corectați persoana respectivă. Ați înțeles?

ȘERBAN Da.

JOHANN Csabi, vă rog.

Csabi közelebb lép, és oldalról szól Šerbanhoz.

CSABI Saramura, mă cheamă Csabi, și am născut în Oradea.

Šerban megfeszül, látszik rajta, hogy küszködik, de nem szól semmit.

JOHANN Bine, nivelul următor. Csabi, vă rog.

CSABI Aș vrea să comand omeletă din zece oi.

Šerban visszafojtja a lélegzetét, a fején kidagadnak az erek, de nem szól semmit.

JOHANN Foarte bine, mi se pare că Șerban a trecut testul.

CSABI Oh, doamne ferestre! Na, de ce nu aplauzați?

Šerban nyikkan egyet.

JOHANN Felicitări Șerban, foarte impresionant. Puteți să vă relaxați acum.

Šerban megkönnyebbülten lihegni kezd, akár egy sportoló, a többiek veregetik a hátát, kezet fognak vele.

Și acum, să vedem dacă cineva vrea să participe la acest experiment. Cineva din spectatori? Oricine român? Nu trebuie să faceți nimic altceva, doar să stați aici pe scenă și să nu reacționați. Foarte ușor. Domnule? Doamna?

Addig győzködi és kérdezi őket, amíg valaki vállalkozik.

Perfect, veniți. Haideti, stați aici vă rog, da, la acest semn. Nu cumva să vă mișcați de aici. Bine. Și vă rog să semnați acest document, dacă cumva muriți din cauza experimentului avem permisiunea să facem autopsie. Nimic special.

Az aláíráshoz tollat és egy krikszkrakszos lapot nyújt oda.

Bine, deschideți ochii, vă rog, și să vă uitați tot înainte la spectatori. Sunteți gata? Să nu vă fie frică, începem la un nivel de bază. Ildikó, te rog.

ILDIKÓ Nu mă supărați pentru întârziere.

Néma csend, mindenki az alanyt figyeli, jegyzetelnek, közel hajolnak hozzá, valaki megméri mérőszalaggal a szája szélességét.

Un buchet de pâine vă rog.

Ezúttal kevésbé próbálják megnevettetni, nem figyelik a reakcióit annyira tüzetesen.

Aș dori un bere dar să nu fie frig.

A legrövidebb csend után nagy tapsot kezdeményeznek, gratulálnak, kezét fognak vele, átadnak egy oklevelet, az égből/fentről konfetti hull, és a nézőt visszavezetik a helyére.

JOHANN Excelent, excelent. În faza următoare a cercetării am studiat efectele simbolurilor naționale, inclusiv efectul steagului român și maghiar. Ce interesant, chiar și rostirea cuvintelor provoacă o reacție. În primul rând am încercat comparația steagurilor din punct de vedere fizic și biologic, dar până acum toate încercările noastre au eșuat. Ca de exemplu, s-a dovedit că steagul maghiar este extraordinar de inflamabil. De opt ori din zece încercări steagul a luat foc în mod spontan, chiar și în condiții controlate din laborator. O dată Șerban Popescu, căruia i-am încredințat studierea steagului maghiar, a încercat să stingă flăcările spontane cu apă. Din păcate, ulterior s-a dovedit că în sticlă nu era apă, ci benzină. Cu ocazia unei alte încercări steagul român a fost sfâșiat de către câini turbați. S-a aflat ulterior că Hajnika, cercetătoarea noastră maghiară, a uns drapelul cu slănină. După afirmațiile ei, acesta este o metodă cunoscută și folosită la conservarea culorilor steagurilor. Multitudinea de experimente eșuate a condus, vrând nevrând la apariția conflictului între Hajnika și Serban, dar din fericire terapia conflictelor la locul de muncă este tocmai specialitatea mea. Astfel după incident i-am invitat pe cei doi la o cină amiabilă de mici la Kaufland. În fine, să încercăm compararea drapelurilor în fața martorilor. Deci, dacă îmi permiteți... Hajnika, kérem hozza ki a román zászlót.

Hajnika orvosi köpenyben és gumikesztyűben fintorogva behoz egy román zászlót, és beszúrja egy talapatba.

Hajnika, miért van magán gumikesztyű?

HAJNIKA Ez egy tudományos kísérlet, nem?

JOHANN Rendben, elhelyeztük a román zászlót. Minimális reakció, semmi vokalizálás, a tiltakozás mértéke 0 százalék. Hajnika, legyen szíves, mérjen pulzust.

Hajnika odamegy az első sorban ülőkhöz, és két ujját kitarva engedélyt kér, hogy megérintse az egyik néző ütőerét/csuklóját. Ha a néző tiltakozik, tovább kérdezi, amíg pozitív választ kap. Méri a pulzust.

Pulzus?

HAJNIKA Normális.

JOHANN Rendben, köszönöm Hajnika. Most pedig hozzuk ki a magyar zászlót.

Intenzíven figyeli a közönséget, hűmmög és jegyzetel.

Șerban?

Șerban orvosi köpenyben kitol egy átlátszó műanyag dobozba zárt kicsi magyar zászlót.

Conform normelor de siguranță din Uniunea Europeană, steagul maghiar, fiind atât de inflamabil, se păstrează într-o cutie din fibră carbonică antișoc închisă ermetic. Pentru siguranța maximă, cutia conține smog importat din Budapesta care impregnează steagul, împiedicând reacțiile chimice când aceasta intră în contact cu aerul românesc. Acum vom încerca să deschidem cutia. Rog pe spectatorii să vă puneți din nou ochelarii roz, cu ajutorul cărora veți vedea un steag italian inofensiv. Experimentul, ca efect secundar, poate să provoace greață, dar de obicei aceasta dispare când steagul este îndepărtat. Dar dacă în timpul experimentului simțiți nevoia să fluturați mai multe steaguri românești sau să ascundeți steagul maghiar sub un steag român mai mare, vă rog frumos să nu vă rețineți, pentru că suprimarea acestui impuls poate să conducă la apariția unor leziuni grave ale creierului. Bine, atunci Șerban vă rog să deschideți cutia.

Șerban felvesz egy gumikesztyűt, laboratóriumi maszkot és szemvédőt. Óvatosan kiveszi a zászlót.

Igen, tudományos munka ugyebár. Hajnika, kérem.

Hajnika odasiet egy másik nézőhöz, méri a pulzusát, nem veszi le az ujjait.

HAJNIKA Normális.

JOHANN M-hm.

Johann intésére Șerban kellenül elhelyezi a magyar zászlót a román zászló melletti talapzaton.

HAJNIKA Enyhén emelkedik. Maga román vagy magyar nemzetiségű? Sunteți român sau maghiar? Interesant.

Öngyújtó hangja hallatszik.

Mi ez? Mi volt ez?

JOHANN Micsoda?

HAJNIKA Ez a hang.

Hajnika odaszalad Șerbanhoz, a kezéből egy öngyújtót ránt ki.

Aha! Tudtam! Most végre tetten értelek, te hülye.

ȘERBAN Ce? Nu înțeleg ce spune. Care-i problema?

HAJNIKA A vrut să dea foc la steag.

ȘERBAN Ce foc? Despre ce vorbești? Am vrut să fumez.

HAJNIKA Ai vrut să fumezi, așa-i, aici, în mijlocul scenei?

JOHANN Calmați-vă, vă rog, este o mică neînțelegere.

Kezdk túlkiabálni Johannt, és már készülnek egymásnak esni.

Anca! Doamna psiholog! Mai sunteți aici?

ANCA Aici sunt. E totul ok?

JOHANN Țștia doi se ceartă din nou. N-ați putea cumva să ne arătați metoda dumneavoastră de rezolvare a conflictelor la locul de muncă? Sunt sigur că și spectatorii ar fi interesați. Ce ziceți?

ANCA Sigur că da. În primul rând scoateți steagurile.

JOHANN Da, da, cum să nu. Vă rog să scoateți steagurile de pe scenă.

ANCA Deci, spuneți-mi vă rog, ce pare să fie problema?

Șerban és Hajnika egyszerre kiabálnak.

Vă rog, vă rog. Unul după celălalt. Șerban, puteți să începeți vă rog?

HAIJNIKA Românul alege românul, ce surpriză.

ANCA Hajnika, dacă vă este important să fiți prima, puteți să-mi ziceți.

HAIJNIKA Nu mai vreau.

ANCA Bine, atunci Șerban. Care este problema?

ȘERBAN Păi, Hajnika mă enervează. Face tot feluri de lucruri numai ca să mă enerveze.

ANCA Puteți să-mi dați un exemplu?

ȘERBAN Nu știu, tot feluri de lucruri. Ca de exemplu, ea poartă haine verzi în absolut fiecare zi.

Puteți să vă imaginați un astfel de lucru?

ANCA Poate-i place culoarea verde?

ȘERBAN Da, sigur. Nimănui nu-i place o culoare atât de mult.

ANCA Dumneavoastră ce credeți, de ce poartă verde?

ȘERBAN E foarte clar, Hajnika poartă verde pentru că halatul este alb.

ANCA Nu înțeleg.

ȘERBAN Cu rochia verde și halatul alb ea n-are nevoie decât de un singur lucru, roșu și pac! Gata steagul Ungariei.

ANCA Aveți multe lucruri roșii la sediul dumneavoastră?

ȘERBAN Păi nu, aproape tot e alb, dar data trecută am văzut-o mâncând un măr.

ANCA Un măr.

ȘERBAN Da un măr. Un măr roșu. Înțelegeți?

ANCA Sincer, nu prea.

ȘERBAN Hajnika tot timpul poartă lucruri verzi și albe și face un efort pentru a găsi ceva roșu să mă enerveze. Să mă atace. Chiar și cu fața. Să știți că Hajnika are fața înroșită tot timpul.

Coincidență? Nu cred.

ANCA Hajnika, aveți fața înroșită ca să-l enervați pe Șerban?

HAIJNIKA Nu.

ANCA Vă înroșiți ca să vă transformați corpul într-un steag al Ungariei?

HAIJNIKA Da, da, cum să nu.

ȘERBAN Dar să știți că o face doar cu mine. Data trecută am văzut-o vorbind cu Csabi, un coleg maghiar și bineînțeles că fața ei nu s-a înroșit. Deloc.

HAIJNIKA Pentru că nu-mi place... adică nu am nici o treabă cu Csabi.

ȘERBAN Și ce, vrei să zici că ai treabă cu mine, sau ce?

ANCA Mi se pare că s-a înroșit fața lui Hajnika din nou.

ȘERBAN Îți place de mine? De mine?

Némán merednek egymásra. Anca próbál hozzájuk beszélni, de ők meg se hallják.

ANCA Mi se pare atunci că am stabilit, așa-i? Că hainele lui Hajnika nu reprezintă un atac naționalist, da Hajnika? Șerban? Ați spune că sunteți de acord? Șerban? Bine atunci, am făcut forate mult progres astăzi, foarte mult...

Johann besiet a színpadra.

Domnul Johann! Mi se pare că am rezolvat problema conflictului la locul de muncă, dar am impresia că în aceeași timp am creat o problemă total diferită.

JOHANN Ok, ok, nici o problemă. Vă mulțumesc doamnă pentru contribuție și, da, mulțumesc, la revedere.

Anca ki.

Na bine, bine, gata, terminați vă rog. Sunteți în fața spectatorilor! Da, deci... da. După analiza steagurilor ca simboluri naționale și culturale este necesar să considerăm și semnificația imnurilor naționale. Și pentru asta am invitat un expert din domeniul literaturii pentru a ne explica semnificația literară și culturală a imnului maghiar. Să afișăm textul atunci.

Nézi a kijelzöt, de azon nem jelenik meg semmi.

Khh. Imnul maghiar, vă rog, cu traducerea. Puiu? Mă scuzați, o secundă. Puiu, pune textul. Nu mă interesează, apasă butonul. Apasă. Așa.

A kivetítőn megjelenik a magyar himnusz első szakasza magyarul és mellette a szó szerinti román fordítása.

<p>Textul oficial Isten, áldd meg a magyart Jó kedvvel, bőséggel, Nyújts feléje védő kart, Ha küzd ellenséggel; Bal sors akit régen tép, Hozz rá víg esztendőt, Meggűnhődte már e nép A múltat s jövőndőt!</p>	<p>Traducere Doamne, binecuvântează-l pe maghiar Cu veselie, cu belșug, Întinde asupra-i braț păzitor, Dacă se luptă cu dușmani; De soarta rea el este mistuit demult, Adu asupra-i un an vesel, A ispășit deja acest popor Trecut și viitor!</p>
--	---

A szakértő bejön, a fején nagy méretű hallásvédő. Kiabálva kezd beszélni.

EXPERT Bună ziua doamnelor și domnilor. După cum vedeți, imnul maghiar este.

JOHANN Doamna, doamna!

EXPERT Da?

JOHANN Vorbiți prea tare. Vă rog să vă scoateți căștile.

EXPERT Ah, pardon.

JOHANN De ce aveți căști de protecție?

EXPERT Păi am crezut că veți cânta imnul Ungariei...

JOHANN Nu, nimeni nu va cânta imnul.

EXPERT Ah, m-am liniștit.

JOHANN Nu vrem decât să înțelegem textul puțin mai bine. Puteți să ne ajutați cu asta?

EXPERT Da, da, absolut.

JOHANN Pot să iau pe astea atunci?

EXPERT Da, da, puteți. Deci. Imnul Ungariei, așa cum vedeți pe ecran, are un mesaj foarte simplu și clar. „Doamne, binecuvântează-l pe maghiar” – de la bun început imnul promovează o discrepanță nefavorabilă între români și maghiari prin faptul că insistă ca Domnul să-l binecuvânteze pe maghiar, dar nu și pe român. „Cu veselie” face referință la maghiarii care râd de

români, iar „cu belșug” se referă la bunuri furate de la români. „Întinde asupra-i braț păzitor” continuă să dezvolte o relație pozitivă cu Dumnezeu, cu scopul clar de a-i dezavantaja pe români, iar în versul „dacă se luptă cu dușmani” puteți să ghiciți despre cine e vorba. „De soarta rea el este mistuit demult”, comportament tipic maghiar, veșnica victimă, dar dacă vă uitați la ultimele versuri „A ispășit deja acest popor/ Trecut și viitor!” devine foarte clar că de fapt imnul este o mărturisire a acțiunilor conspirative care poporul maghiar intenționează să le facă în viitor, bineînțeles în detrimentul poporului român. Strofa următoare continuă să

JOHANN Nu vă supărați, o întrebare.

EXPERT Da, potfiți.

JOHANN Aș dori să clarific ceva... Deci ceea ce ziceți este că imnul Ungariei este de fapt despre români?

EXPERT Da.

JOHANN Și când imnul se cântă în Ungaria, la Budapesta, oamenii acolo de fapt cântă despre români?

EXPERT Păi da.

JOHANN Și înaintea unui meci de fotbal?

EXPERT Da domnule, mai ales acolo.

JOHANN Interesant, foarte interesant.

EXPERT Ce scrieți acolo? Scrieți despre mine?

JOHANN Nu, nimic. E pentru mine. Mulțumesc frumos pentru contribuție.

EXPERT Cu plăcere. Oricând. Căștile mi le dați înapoi, vă rog? S-ar putea să mai am nevoie de ele.

JOHANN Da, absolut. Potfiți. La revedere.

EXPERT Dar să nu cumva să scrieți despre mine.

JOHANN Nu, nu, sigur că nu.

Szakértő ki.

Interesant, foarte interesant. Iar acum urmează un alt subiect important.

Johann int, és a kijelzön megjelenik a következő cím: „TÖRTÉNELEM – ISTORIE”.

A következőkben szemléltetni fogom a román és magyar történelem találkozási pontjait, melyek vizsgálatával bepillantást nyerhetünk azon szocio-kulturális.

Egy hivatalosnak tűnő személy besiet a színpadra, és valamit súg Johannak. Nem hallani, hogy mit, de többször a kijelzőre, majd a közönségre mutat, és arckifejezése elárulja, hogy le akarja állítani Johann előadását, aki nem veszi észre, hogy a mikrofonja be van kapcsolva, így jól hallható, hogy miket súg vissza.

JOHANN Cum adică nu se poate? Este o conferință științifică. Cum să fie subiectiv? Istoria? Da eu ce să fac? Să sar peste sau ce?

A hivatalos személy helyesel, és kisiet a színpadról. Johann bocsánatkérően néz a közönségre.

Îmi cer scuze... o mică problemă tehnică cu proiectorul... Revin imediat.

Johann kisiet, és hallani, ahogy tovább veszekszik a takarásban a hivatalosnak tűnő személlyel. Puiu gyorsan végigkattint néhány dián, amiken Nagy-Magyarország-térkép, majd a

trianoni palota látható, a következőn egy Erdély-térkép, amin egy nagy piros nyíl Romániára mutat. Amikor a következőn megjelenik az „Egy független Erdély? – Un Ardeal independent?” felirat, a projektor váratlanul kikapcsol, majd néhány másodperc után újra bekapcsol a következő diával: „PÁLINKA- ÉS CUJKARECEPTEK – REȚETE DE PĂLINCĂ ȘI ȚUICĂ”. A színpad szélén ülő Șerban a mellette ülő Hajnikához szól.

ȘERBAN Dar, Hajnika, tu nu mi-ai spus niciodată că imnul vostru e despre români.

HAJNIKA Da, da pentru că toată viața noastră e despre voi.

ȘERBAN Păi cu siguranță pare așa. Vă tot plângeți de tot feluri de probleme.

HAJNIKA Dar cum să nu? E pentru că avem tot feluri de probleme.

ȘERBAN Nu înțeleg, ce probleme aveți voi pe care nu le avem cu toții.

HAJNIKA Ai dreptate, n-avem nici o problemă.

ȘERBAN Dar spune-mi te rog. Chiar vreau să înțeleg.

HAJNIKA Ce rost are? Totul este construit într-un fel ca să ne separe. Avem școli și cafenele diferite, grupuri de prieteni care nu doresc să se amestece, nume de străzi și statui, care par să fie o competiție ca între doi câini care își marchează teritoriul. Ținem Paștele separat ca și cum am avea un Isus român și unul maghiar, iar politicienii noștri se cert între ei de vreo treizeci de ani ca să decidă dacă vom avea plăcuțe bilingve pe străzi sau nu, în loc să facă ceva important, pentru școli, pentru cultură.

ȘERBAN Dar dacă nici ție nu-ți pasă de nume de străzi bilingve.

HAJNIKA Dar bineînțeles că îmi pasă, dar ar fi trebuit să rezolvăm problema asta în anii 90, iar acum să fi ajuns la rezolvarea altor probleme, care ajută comunitatea și ne pregătește pentru viitor.

ȘERBAN Dar atunci hai să facem noi ceva pentru comunitate.

HAJNIKA Vai Șerban, ești un idealist. Tu ce crezi că noi putem face? Nimic.

ȘERBAN Vezi, asta e problema voastră.

HAJNIKA Că nu suntem idealști?

ȘERBAN Că nu mai aveți speranță. Vi s-au întâmplat o mulțime de lucruri groaznice, înțeleg, dar voi stați și vă plângeți de trecut. Chiar și în imnul vostru, despre turci, despre invazii.

HAJNIKA Tu ai citit imnul nostru?

ȘERBAN Pai bineînțeles că l-am citit, Hajnika. E frumos, dar mă face să plâng. Pe mine. Trebuie să fiți mai proactivi, să trăiți în prezent, să vă luați destinul în mâini, cum este și în imnul nostru. Deșteaptă-te, maghiare.

HAJNIKA Asta a fost un gest foarte frumos.

ȘERBAN Asta a fost un gest foarte frumos.

HAJNIKA Să știi că gesturile-s foarte importante. Când tu nu faci nici un gest, e liniște, și când e liniște, eu nu aud decât vocea celor care-mi spun bozgor și ungur borât. Și când aud vocea lor eu nu mă simt acasă. Vocea lor îmi spune să mă duc în Ungaria, în Mongolia. Dar eu m-am născut aici. În acest oraș. Eu aici sunt acasă. Și când nu pot, când nu reușesc să mă simt acasă aici, mai arunc cate-un tricou de-al tău la câini. Sau în foc, de ce nu? N-ai nici o idee cum e să nu te simți acasă în propria ta țară.

ȘERBAN Hajnika, te rog, eu fac orice gest numai... Eu... nu știu, cred că nici nu mi-am dat seama că ce fac eu să-mi fie bine poate să îți facă ție atâta rău. Eu nu am avut intenția să-ți fac rău, numai... e mai ușor să nu faci nimic. Dar începând de azi eu nu mai sunt persoana care nu face nimic. Pentru că m-am săturat să te văd tristă. Ești urâtă când ești tristă. Deci hai să facem ceva.

HAJNIKA Na vezi, asta nu a fost un gest foarte frumos.

ȘERBAN Nici nu am vrut să fie. Mă duc mâine și semnez pentru străzi.

HAJNIKA Cum adică pentru străzi?

ȘERBAN Să avem străzi maghiare. Adică nu străzi, ci plăcuțe. Bilingve.

HAIJNIKA Și ce vei semna, nu înțeleg?

ȘERBAN Păi petiția voastră pentru ca să avem plăcuțe bilingve pe străzi.

HAIJNIKA Noi nu avem nici un fel de petiție.

ȘERBAN Deci voi vreți străzi bilingve dar nu ați creat nici un fel de petiție pe care oamenii pot să o semneze? Foarte inteligent.

HAIJNIKA Ce ai spus?

ȘERBAN Nimic. O să scriu eu o petiție mâine. Și o să îi conving pe oameni să o semneze. Cum ai spus, ca un gest de bunăvoință.

JOHANN Na jól van, jól van. Mennyit tudtok ti beszélni. Kifelé a színpadról. A következőkben egy spirituálisabb szögből próbáljuk megközelíteni a problémát, így felkértünk egy lelki vezetőt, hogy mutassa meg a megbocsátás és a gyógyulás útját. Kerném a színpadra Óceánt, aki többek között személyes guru, életterapeuta, energiakanalizátor. Óceán?

ÓCEÁN Kedves Johann, de jó látni téged!

JOHANN Magát is.

ÓCEÁN Béke!

JOHANN Igen... viszont. M... most mégis mit csinál?

ÓCEÁN Megtisztítom az aurádat.

JOHANN Ah, köszönöm, igazán köszönöm.

ÓCEÁN Semmiség. Béke.

JOHANN M-hm. Béke. Akkor... talán kezdünk neki a...

ÓCEÁN Kezdünk?

JOHANN Jaj, tudja, a demonstrációnak.

ÓCEÁN Húha, mennyi energia van ebben a teremben. Magának nem tetszik ez az előadás. Ne tagadja, érzem a plexuszán. Húha, mi van itt? Csak úgy vibrál a levegő önk között. Együtt jöttök? Mert ha nem, hazamenni biztos együtt fognak. A nevetés a legjobb terápia.

JOHANN Óceán, ha lehetne a demonstrációt...

ÓCEÁN Hívjon be mindenkit.

JOHANN Hogyhogy... nem a közönséggel fogja?

ÓCEÁN Később. Ne aggódj ennyit, csökkenteni a rezgésszámod.

Amíg Johann kilép, és behívja a munkatársait, Óceán tovább vizsgálja a közönséget. Tapogatja a csakrájukat, beleszagol az aurájukba, energiákat tologat.

Gyertek. Gyertek csak. Fájdalmak. Sérelmek. Bántalmak. Mindennap magunkkal hordozzuk őket. Az a sértés, amit a férjed mondott neked. A kicsi fizetésed. Az, hogy nem nyerted meg a csipszes vakációt Tenerifébe. Ahogy kimondjuk őket, elszállnak, ellillannak, megsemmisülnek!

Egy segítő behoz egy fémvedret, amiben tűz ég, és elhelyezi a színpad közepére.

JOHANN Tűz, tűz! A szerződésben nem volt tűz.

ÓCEÁN A tűz tisztító erejét ígértem.

JOHANN Én azt hittem metaforikusan beszél. Ez azt jelenti, hogy a feloldozást is igazi sólymok fogják hozni? Istenem, és a bűntudat medvéje, amivel meg kell birkóznunk? Mit csinál? Ne simogassa a csakrámat. Ez az egész egy hiba volt. Doamna psziholog. Credeți că are vreun rost ritualul asta de purificare?

ANCA Absolut. Gestul de a vocaliza dureriile și ritualul de a le distruge, poate avea un efect catartict și purificator.

ÓCEÁN Így van.

ANCA Metoda în sine, bineînțeles fără foc, se folosește zilnic în terapie cu rezultate incredibile.

ÓCEÁN Így van.

ANCA De fapt

ÓCEÁN Anca, köszönöm.

JOHANN Să începem atunci. Kezdheti, Óceán.

ÓCEÁN Gyertek, gyertek csak. Először is azzal kezdünk, hogy „megbocsátok, amiért...” És egy kis papírdarabot a tűzbe dobunk. Én például megbocsátok Johannak, amiért spirituálisan bedugult. Husss! El is múlt a feszültség. Ha kimondjuk, amit magunkban hordunk, megkönnyebbülünk. Gyertek, ti következtek.

PITYU Megbocsátok, amiért még mindig nem adtátok ide az 50 lejemet.

ÓCEÁN Remek, látja, csak ki kell mondani. Jó érzés?

PITYU Hát... igen. Megbocsátok... megbocsátok, amiért románok vagytok. Megbocsátom, hogy folyton veritek a magyarokat. Megbocsátok

ÓCEÁN Pityu, ennyi megbocsátás elég egy napra.

ANCA Pityu, te iert pentru comportamentul tău care este rezultatul unui proces socionormativ complex.

A színészek civilben mondják a következőket, mindegyik után egy kis papírdarabot dobna a tűzbe.

Megbocsátok, amiért senki sem beszél magyarul a közintézményekben.

Vă iert că ne-ați dat afară din liceul Bolyai.

Vă iert pentru că imnul vostru e despre noi.

Vă iert pentru că spuneți că Matei Corvin era ungar.

Vă iert pentru că spuneți că Matei Corvin era român.

Vă iert pentru că nu ați respectat Declarația de la Alba Iulia și pentru că vreți să mă dați afară din țara mea.

Vă iert pentru că spuneți că vrem să vă dăm afară din țara noastră, a tuturor.

JOHANN Vă iert pentru comportamentul vostru care a transformat cercetarea mea de un an într-o cercetare de zece ani. Huh, chiar mă simt mai ușurat! Haideti să includem și spectatorii. Cine vrea să participe? Orice suferință. Cineva? Na ia uite, am găsit un bilețel sub scaunul doamnei/domnului. Să vedem ce scrie... „Vă iert pentru faptul că îmi doare coloana din cauza supratitrării.” Na, bine. Îl arunc în foc pentru dumneavoastră. Eh, cum vă simțiți? Mai bine, nu-i așa?

HAJNIKA Hopp, én találtam egy másikat.

CSABI Én is.

Johann munkatársai bemennek a nézők közé, és bátorítják őket, hogy vegyenek részt. Ha senki sem akar részt venni, talált cetliket improvizálnak, amelyeket felolvasnak, és a tűzbe dobna. Egy idő után Óceán lezárja a rituálét, és kialszik a tűz.

ÓCEÁN Köszönöm. Köszönöm a bátorságokat. Köszönöm nektek.

JOHANN Vai de mine. Doamnelor și domnilor. Kedves nézők. Nem hiszem el. Un astfel de lucru nu se întâmplă în fiecare zi, asta pot să vă spun. Și acum urmează experimentul final.

A kijelzőn megjelenik: POLITICĂ – POLITIKA.

JOHANN Ultimul experiment pe care vreau să îl prezint testează raportul oamenilor față de politică.

În acest sens am invitat trei politicieni. Să nu vă îngrijorați, conform normelor Europene de sănătate cei trei au fost testați temeinic și am plăcerea să vă anunț că la niciunul nu am găsit semne de turbare, nici semne de corupție. Vreau să vă liniștesc că până acum, toate datele științifice sugerează faptul că corupția, cu toate că este contagioasă, nu se transmite pe cale aeriană. Totuși, e mai bine să nu îi atingeți, pentru că nu se poate ști niciodată. Bine, atunci îi invit pe domnii și doamna.

Bejön három politikus elegáns kosztümben, Johann gyorsan gumikesztyűt húz, és óvatosan kezet fog velük, majd kimegy. A politikusok leülnek.

CHIRTEȘ la uite. Țștia încep campania electorală.

SZEKERES Ah chiar. Ar trebui să încep să mă ocup și eu.

MUNTEANU Și ce strategie vei folosi?

SZEKERES Păi strategia mea este că sunt maghiar.

MUNTEANU Tu?

SZEKERES Da.

MUNTEANU Tu ești maghiar?

SZEKERES Da.

MUNTEANU Aoleo. N-aș fi zis.

SZEKERES Cum adică? Mă numesc Szekeres.

MUNTEANU Și eu mă numesc Munteanu, ce legatură are? Spun numai că nu arăți ca și un ungur.

CHIRTEȘ Cum arată un ungur?

MUNTEANU Păi... e... adică... mă rog... Nu știu. Dar sincer să fiu, nici strategia nu o înțeleg.

CHIRTEȘ Uite dragule, Attila e maghiar. Și asta înseamnă că maghiarii îl votează pe el. E atât de simplu.

MUNTEANU Toți?

SZEKERES Păi nu toți. Niciunde nu votează toată lumea.

MUNTEANU În Malta votează 95% dintre oameni.

CHIRTEȘ Dragule, tu ai impresia că suntem în Malta?

MUNTEANU Nu, nu.

CHIRTEȘ Na vezi.

SZEKERES Întrebarea este câți dintre maghiari se duc la vot. Și pentru asta am o strategie.

Amikor elkezd beszélni a kivetítőn, félelmetes képek és videók jelennek meg.

Le arăt cât de mare e tricolorul din Turda, niște fanatici români care au vopsit și gardul în tricolor, le reamintesc de lipsa plăcuțelor bilingve, ceva cu steagul secuiesc, le arăt cât de frumos era orașul în trecut, și le reamintesc că fiecare lucru rău e din cauza românilor.

MUNTEANU Dar stai mă asta nici măcar nu e în România, am văzut turnul Eiffel.

SZEKERES Nu contează, numai să fie revoltător. Ca jurnaliștii să se activeze, să scrie articole incendiare cică „minoritate”, „atac naționalist”, „trebuie să scriem la Bruxelles”, și oamenii vin frumos la vot.

MUNTEANU Și pe tine nu te deranjează aceasta metodă naționalistă?

CHIRTEȘ Pe mine? De ce să mă deranjeze?

Amikor elkezd beszélni, a kivetítőn félelmetes képek és videók jelennek meg.

Pentru fiecare vot pe care îl primește el, primesc și eu unul de la un român care a văzut articolele incendiare cu ungurii care se organizează, care vor să ne fure țara, sau să ne ia drepturile, unguri pe străzi, unguri peste tot! Și românul vine să mă voteze ca nu cumva să ne fure ungurii orașul și să-l ducă în Ungaria.

MUNTEANU Wow, asta-i o metodă foarte...

SZEKERES Puternică?

CHIRTEȘ Inteligentă?

MUNTEANU Nu știu. Dacă eu aș candida, eu i-aș include și pe români, dar și pe maghiari. Aș spune că interesul românului nu este contrar interesului maghiarului, că plătim aceleași taxe și conducem mașina pe aceleași străzi. Că autobuzul care întârzie, sau nu vine deloc, ne afectează la fel. Eu cred că ne putem uni pentru o țară mai frumoasă și mai bogată, pentru copiii noștri. Sunt convins că putem să învățăm limba încrederii chiar și după atâția ani de dezamăgiri. Eu cred într-o țară fără corupție unde munca cinstită este respectată și prețuită. Vreau orașe cu parcuri pline cu copii și campusuri de universități unde cercetarea și inovarea pulsează. Vreau o țară unde oamenii plătesc taxele fericiți pentru că văd efectul pozitiv al fiecărui bănuț, o țară unde o viață întreagă de muncă grea îți asigură o pensie cu care poți să trăiești cu demnitate.

Csend.

SZEKERES Ahahahhahahah!

CHIRTEȘ Fenomenal! Iubi, ar trebui să scrii poezii!

SZEKERES Na ia uite respect și demnitate. Tu de câți ani ești în politică?

MUNTEANU De un an și jumătate. Am ales munca asta pentru că am vrut să am un impact pozitiv.

SZEKERES Ah, m-hm. Da. Bineînțeles. Și eu.

CHIRTEȘ Și noi. Atunci dragule hai să-ți prezint votanții.

A nézők elé állnak, és egyenesen nekik mondják.

Uite, acest domn comentează la fiecare articol politic dar nu a votat niciodată în viața lui. Doamna de acolo critică orașul la orice ocazie, dar aruncă gunoiul pe stradă. Domnul de acolo luptă pentru drepturile minorităților, dar a votat pentru familia tradițională. Acel domn spune non stop că politicianii sunt corupți, dar acceptă plicuri de când era rezident.

SZEKERES Oamenii ăștia sunt ca o turmă de oi. Uite-te la ei. Le faci ce vrei, îi poți mâna unde vrei atâta timp cât le dai concerte gratuite și focuri de artificii.

CHIRTEȘ Dragilor, fiți atenți aici. Știți cu ce mă mândresc eu? Ne chinuiam să oprim inițiativa fără penală – dacă poporul reușea să schimbe legea era *bye bye* din politică pentru tine, pentru mine și alți sute sau mii de politicieni veterani. Era vorba să facă un referendum, „poporul nu mai tolerează politicianii condamnați în funcții publice”. Poți să-ți imaginezi miza... Dar mă bag eu, dau niște telefoane, și la anul despre ce scrie fiecare ziar din România? „Familia tradițională e în pericol. Du-te și votează la 6 octombrie”. Asta vă trebuie, nu-i așa? Știri senzaționale, scandaluri ca să vă puteți enerva și emoționa. Păi atunci luați de aici!

A zakója zsebéből kivágott újságcikket vesz ki, és a nézők képébe dobja őket.

la senzații! la scandaluri!

MUNTEANU Oprește-te, te rog. Oprește-te! Așa nu se poate. Sunt chiar aici. Se uită la noi.

CHIRTEȘ Ce nu se poate? Dragule, România e țara tuturor posibilităților. Asta înseamnă că putem face orice.

MUNTEANU Nu cred. Pur și simplu nu cred. Eu sunt convins că oamenii nu vor tolera absolut orice.

După un timp și un măgar spune că-i destul, nu?

CHIRTEȘ Facem pariu? Dacă pierzi votezi ce vreau eu un an de zile.

MUNTEANU Și dacă câștig?

SZEKERES Crezi că vei câștiga? Crede că va câștiga. Ce drăguț. Uite aici. Dacă ăștia se enervează destul de mult ca să se ridice de pe scaun și să se ducă să facă ceva, orice, eu îți dau salariul meu de funcționar public.

MUNTEANU Wow, ești atât de sigur?

SZEKERES Păi, am vreo trei salarii, dar da, sunt foarte sigur.

CHIRTEȘ Deci dacă ăștia iau orice tip de măsură alta decât să steie și să tolereze ceea ce se întâmplă aici, cum au făcut în ultimii nu știu câți ani, ai câștigat. Dacă rămân acolo unde sunt și nu fac nimic, am câștigat.

MUNTEANU Ok, batem palma.

SZEKERES Bine.

MUNTEANU Și acum ce facem?

CHIRTEȘ Noi? Nimic.

Kényelembe helyezik magukat néhány széken, az egyik szunyókálni próbál, a másik kettő előveszi a telefonját, nem nagyon szólnak egymáshoz. Fontos, hogy a cselekedeteik ne ígérjenek újabb fejleményeket, bármit csinálnak, az unalmas és eseménytelen. Ez addig megy így, amíg a közönség feláll, és kimegy a nézőtérről. Ha nagyon sokáig nem mozdul senki, az ültetők kívülről megpattinthatják a kijárat ajtókat, de semmi nem adja nyilvánvaló jelét annak, hogy mit kell tennie a közönségnek. Fontos az, hogy egyedül vagy csoportokban, elsőként vagy akár utolsóként, de ők válasszák a cselekvést.

*

*A lassan kiszivárgó nézők az előtérbe érkeznek, amelyet az előadás alatt átrendeztek. A kiállítások és aktivitások között segítők, ültetők állnak, és arra biztatják a nézőket, hogy nézzenek szét, töltsenek el egy kis időt együtt az előtérben, ami a következő elemekkel van berendezve: **Itóka, Adomány, Húsvét, Zászlók, Utcanévtábla, Vallomások, Szavazás.***

Itóka

A kijáratnál Johann köszönti a nézőket, gratulál nekik, amiért a tettek mezejére léptek, és egy pohárka pálinkával vagy țuicával kínálja őket.

Adomány

Egy nagy doboz, ami fölött egy táblán a következő áll: „Adományozza rózsaszín szemüvegét egy rászorultnak – Donați ochelarii unui nevoiaș”. A dobozon egy strucc képe látható homokba dugott fejjel.

Húsvét

Két átlátszó műanyagból készült doboz, aminek a tetején kis lyuk van. Az egyik doboz fölött az áll, hogy „KÖZÖS HÚSVÉT – PAȘTE COMUN”, a másik fölött pedig az, hogy „KÜLÖN HÚSVÉT – PAȘTE SEPARAT”. Minden néző kap egy kis korongot vagy gombot, amit bedobhat a közös vagy külön húsvét urnába. Fontos, hogy az urnák átlátszóak legyenek, így az előadások során összegyűlt szavazatok jól láthatóak, a néző látja, hogy a véleménye ebben a kérdésben a kisebbséghez vagy többséghez tartozik.

Zászlók

Egy kartonkép, ami egy fehér köpenyes kutatót ábrázol gumikesztyűben és védőszemüvegben, egyik kezében román, a másikban magyar zászlót tart. A kutató arca ki van vágva, a kép mögé állva fotót lehet készíteni. A kép mellett egy segítő biztatja az embereket, hogy fotózkodjanak, segít azt elkészíteni, és nyugtatja őket, hogy ne aggódjanak, a „másik” zászlót photoshopban ki lehet vágni.

Utcanévtábla

Egy valóságghű kétnyelvű utcanévtábla, rajta Str. Înfrățirii – Testvériség utca. Alatta dokumentum, amin a következő áll mindkét nyelven:

Felszerelve 1990. május 10. X. Y. város polgármesteri hivatala által.

Leszerelve 1993 szeptemberében ismeretlen személy által.

Felszerelve 2001 nyarán a Székely Öngyilkos Mártírok Szervezete által.

Leszerelve 2001 szeptember 6. X. Y. város polgármesteri hivatala által.

És így tovább.

A tábla alatt kis asztalon román nyelvű formanyomtatvány, hivatalos nyelven megfogalmazott kérvény a kétnyelvű utcatáblák felszerelésére. Alatta kis táblázat, név, személyi szám és aláírás oszlopokkal. Már több aláírás van a kérvényen. Mellette toll, egy segítő, esetleg székek, asztalok.

Vallomások

Az egyik falon nagy betűkkel az áll, hogy „SINCER, ANONIM – NÉVTELENÜL, ŐSZINTÉN”. A falra kis kártyák vannak tűzve, amiken kézzel írott vallomások állnak. A fal mellett üres kártyák és írószerek. A következő, interjúk során összegyűjtött vallomásokat ki lehet egészíteni a társulat sajátjaival és az előadások után a nézők vallomásaival is. Itt néhány példa.

„Pe mine mă enervează când un maghiar nu vrea să vorbească în română cu mine. Înteleg că nu este limba lor maternă dar este lipsă de respect să refuzi să vorbești limba comună într-un grup.”

„Engem zavar, hogy folyton magyarázni kell, hogy én romániai vagyok, de magyar. Fogadja már végre el mindenki, hogy van román, van magyar és van romániai magyar. Én nem vagyok magyarországi, és nem is akarok az lenni. De nem vagyok román sem, csak romániai.”

„Engem zavar, hogy még mindig kritizálnak, amiért nem tudok jól románul. Tudom, hogy Romániában élek, de anyukám magyar, apukám magyar, magyar óvodába jártam, ahol magyar mondókat tanultunk magyar ünnepekre. Nekem a román nem az anyanyelvem. Románul megtanulni ugyanolyan nehéz volt, mint másnak angolul vagy franciául.”

„Engem zavar, amikor a románok azt mondják, hogy a magyarok el akarják venni az országukat. Nem akarjuk elvenni, ez az ország a miénk. Vagyis... a miénk is.”

„Eu sunt ungueroaică dar părinții mei m-au trimis la o școală română, nu cumva să fiu fata care nu știe să vorbească limba țării. După asta copiii maghiari mi-au zis „româncă” ca și cum ar fi un cuvânt murdar. Conflictul în Ardeal nu depinde de naționalitate ci de apartenență.”

Szavazás

Az előadásban szereplő színészek gyerekkori képei, alatta a nézők vonalkákkal szavazhatnak, hogy szerintük a képen látható kisgyerek román vagy magyar.

*

Miután minden néző kijött a nézőtérről, a színészek csatlakoznak hozzájuk az előtérben, beszélgetnek velük, kötetlen formában kérdésekre válaszolnak. Egy idő után elbúcsúznak, ha a nézők tapsolni kezdenek meg is hajolnak, majd elmennek.

Vége